

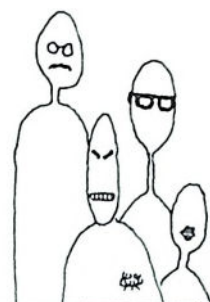
natur vest

2
1984

VESTLANDSKE NATURVERNFORENING

ÅRSMØTET
RASKT
UNNA-
GJORT

SE S. 3

VERN AV VÅRE LYNNGHEIER

SE SIDE 4 OG 5

VNV FORESLÅR VARIG VERN AV VOSSAVASSDRAGET

SE S. 6

Utgitt av
VESTLANDSKE NATURVERNFORENING

NATUR VEST kommer ut fire ganger i året, og sendes gratis til alle medlemmer i VNV.

Vestlandske Naturvernforening er et fylkeslag innenfor Norges Naturvernforbund. Medlemskap koster i 1984 kr. 100,- (pensjonister kr. 50,-) og omfatter i tillegg til Natur Vest også abonnement på NORSK NATUR (6 nr. årlig).

OPPLAG: 2300 eks.

TRYKK: A/S Centraltrykkeriet, Bergen

Redaksjonen avsluttet 29. april.
Frist for innlevering av stoff til neste nr.: 20. august.

REDAKSJONSUTVALG:

Anders Goksøy
Jens Chr Holm
Trygve Nortvedt
Tom N. Pedersen

ANSVARLIG FOR DETTE NR:

Tom N. Pedersen

Redaksjonens adresse:

VESTLANDSKE NATURVERNFORENING
Jacobsfjorden, Bryggen
Postboks 1201, 5001 Bergen

Vestlandske Naturvernforening har tlf.nr. 31 38 51, og har kontortid tirsdag og torsdag kl. 1130 til 1430.

FORSIDEN

Våre lyngheier er i ferd med å forsvinne. Vi har fremdeles noen områder igjen som ennå er i bruk på den gamle måten, men det er flere farer som truer. Bildet er fra Sotra, like ved Ågotnes.

foto: red.

JA KJÆRE LESER, så er det vår for fullt. Og bergenserne har kastet seg ut en opphetet debatt om bompengering. Og hittil har debatten stort sett dreid seg om handelstanden i Bergen vil få økonomiske problemer og hvor store disse eventuelt kommer til å bli. Dessuten om vi vil ha de nye veiene nå eller om en mannsalder, for å sette det litt på spissen.

INNTIL NYLIG var viktige spørsmål utelatt. Glemt var den meget viktige debatten om hva slags transporttilbud vi egentlig vil ha om en mannsalder. Kollektivtransportens andel av den totale persontransport i Bergen synker, stikk i strid med bystyrets egne vedtak. Derfor kom Bergen Natur og Ungdoms leser-brev i Bergens Tidende vedpåsketider som et friskt pust. At det kommer til å dreie debatten i sunnere retning har vi (desverre) ingen illusjoner om. Men vi tror at det er viktig å markere standpunkt i slike saker - det er tross alt snakk om vårt nærmiljø!

formannens spalte

Påsken er over. Våren og sommeren står for døren. Fortsatt kan folk oppleve et av Bergensregionens viktigste friluftsliv- og rekreasjonsområder uberørt. Flåm, Hallingskeid, Undredal, Mjølfjell, Raundalen, Vossavassdraget - et sammenhengende naturområde av uvanlig stor verdi. Slake fjellsider og flate myrområder til stupbratte skrenter med vann i dalbunnen. Elvene går gjennom brede daler med roligflytende elver og trange juv med fossende stryk. Et samspill av naturkvaliteter av svært høy verneverdi som ikke kan erstatte hverandre. Uhindret av BKKs advarselsplakater på nedtappede vann og tørrlagte elver, stein- og betongdemninger, massetipper, anleggsveier og surrende kraftspenn kan folk fortsatt få den fullkomne naturopplevelse. Det kan være på ski over Vosseskavlen fra Hallingskeid til Raundalen eller over Kvannfossvatn, Slondalsvatn, Vassdalsvatn og Kaldavannene. På sommerstid langs gamle ferdselsveier som har funnet eitt leie gjennom århundrer bruk. Turer til fots fra Mjølfjell og Uppsete til Grindaflatene eller forbi Slondalsvatn - en unik og vakker fjellsjø.

Denne mosaikken av gjenværende urørt fjellnatur på Vestlandet står nå på spill. En omfattende kraftutbyggingsplan for Raundalsvassdraget vil ta alle elvene i vassdragets nedbørsfelt. Med en neddemming av Grindaflatene i form av takrenne og gigantdemning på størrelse med Sysendammen og en noe mindre betongdemning i Raundalen nedenfor Hondalsnuten. Det blir store nedtappinger av Kvannjolsvatn, Kaldavatn, Vassetvatn, Slondalsvatn og Fagerdalsvatn. I tillegg kommer anleggsveier innover fjellet, massetipper, tunnelinntak og uttak, kraftlinjer m.v.

Alle utbyggingsalternativene vil føre til store skadevirkninger for friluftslivet i området. Det vil bli en rekke hindringer og faren for skiløpere. Over alle de foreslåtte regulerte vann går populære skiløyper. Det er ikke mulig med alternative løyper forbi Kvannjolsvatn og Kaldevannene. Isproblem vil ramme Nansenruten over Vosseskavlen fra Hallingskeid til Raundalen. Utbyggingen vil lede ferdselen gjennom farlige passasjer og Mjølfjellsområdet vil bli et utrygt og farlig skiområde.

På sommerstid vil vi også få store skadevirkninger for friluftslivet. Spesielt vil de store A-alternativene gi store problemer og ulemper for fot-turistene. Begge vandrerrutene fra Mjølfjell og Uppsete til Grindaflatene må legges om på grunne av magasindemninger ved Elvamot og føre til store omveier. Demningen blir også svært skjemmende og vil ødelegge opplevelsen av fri urørt natur og sterkt redusere områdets verdi som friluftsområde. Begge turisthyttene i området ligger i tilknytning til gamle ferdselsveier som må legges om.

(fortsettes side 8)

ÅRSMØTET RASKT UNNAGJORT

Årsmøtet i Vestlandske Naturvernforening ble avholdt i Bergen 14.mars. Årsmøtet ble effektivt ledet av møtelederen Cornelius Schilbred.

ARSBERETNINGEN ble foredratt av formannen, Frode Bekkestad. For den interesserte leser kan vi opplyse at den stod i siste nr av NATUR VEST. I forbindelse med lokallagsoversikten ble det fra salen bemerket det beklagelige faktum at Voss Miljø- og naturvernlag hadde en særskilt laber aktivitet. Det ble påpekt at det frittstående vernelaget for Vossevassdraget gjorde et godt arbeid.

REGNSKAPET ble også godkjent, det stod også i forrige nr av NATUR VEST, og ble foredratt av foreningens kasserer, Gunnar Jebsen.

..... og etterpå

VOSSAVASSDRAGET I FOKUS FOR FULLE HUS!

Ikke uventa trakk den åpne delen av årsmøtet langt fler folk enn den mer tradisjonelle delen. Salen rant faktisk helt full, folk måtte stå på gangen, og ekstra stoler måtte bæres inn. Vi talte minst 120 personer fra der hvor vi selv satt - det var sikkert flere.

DET GJELDER Å STÅ PÅ sa Marit Wikholm, leder av Statens Friluftsråd. Hun gav en kort orientering om saksgangen for vassdragsaker, spesielt m.h.t. 10års vernede vassdrag. Videre begrunnet hun sitt vernestandpunkt for Raundalsdelen av Vossevassdraget. Hun medgikk at det så svart ut for verneinteressene, men hadde faktisk et håp om et positivt utfall i regjeringen Willoch.

KRAFTSITUASJONEN FRAM MOT 1990 ble kommentert av Torgrim Kjølberg fra Energikontoret ved Miljøverndept. Han fortalte at departementets arbeid nå konsentrerte seg om å vurdere ulike utbyggingsprosjekter mot hverandre - ikke om behovet for økt vassdragsutbygging. Så ble det opp til Stortinget....

ADMINISTRERENDE DIREKTØR I BKK, Otto Åberg betraktet entreprenørvirksomheten (det å bygge ut) som medaljens bakside. Han viste til et 3-doblet kraftforbruk de siste 20 år. Han karakteriserte energivæksten som lite gledelig både for BKK (som altså står for Bergenshalvøens kommunale kraftselskap) og naturvernerne.

BKK vil i framtiden satse på energioptimalisering, fjernvarme, organisasjonsbedring og tilfeldig kraft - og vil ta skrittet fra et el-verk til et energiverk.

VALGET gav heller ikke den store dramatikken. Formann Frode Bekkestad ble gjenvalgt ved akklamasjon. Torild Hage, Oddvar Skre og en ikke navngitt representant fra Natur og Ungdom ble valgt ved akklamasjon som styremedlemmer. På samme måte ble vararepresentantene Ståle Bratlebø, Lars H. Blikra, Kaya Irgens, Karen Nybø samt en ikke nærmere navngitt person fra Natur og Ungdom valgt.

EVENTUELT ble det også (god) tid til. Landsstyreprerentanten Honoria Hamre fortalte litt om arbeidet i landsstyret. Hun oppfordret folk til å kjøpe Hunderrtwasser-plakaten (som NNV har stor fortjeneste på), enten direkte gjennom VNV eller i Bergen Bank.

NNV sentralt holder videre på å skaffe seg sitt eget EDB-anlegg, med et lønnslig håp om å bedre både interne rutiner og servicen overfor medlemmene.

NNV blir 70 år i år (uten vi har tenkt å slutte vår "yrkesaktivitet" av den grunn) - og jubileumslandsmøtet blir på AS midt i juni. Av attraksjonene nevnte Honoria Hamre spesielt Kronprinsparet og en miljøfilmfestival. Dessuten skal Naturvernforbundet fornye seg ved (omsider) å vedta et syn på havets biologiske ressurser.

AVSLUTNINGSVIS benyttet den nylig gjenvalgte formann anledningen til å takke for tilliten samt det arbeidet som har vært nedlagt av foreningens mange aktive.

OTTO ÅBERG, BKK.

(Tegning A. Goksøyr)

LIKEVEL mente han at det var riktig å bygge ut Raundalsdelen. Planene var laget etter initiativ fra Voss kommune.

FØR dette hadde formann ASLE NESHEIM i Vernelaget for Vossevassdraget holdt et glimrende lysbildeforedrag om vassdraget. Men det er vanskelig å referere et lysbildeforedrag.

FRA DEBATTEN merket vi oss spesielt ERIK ADOLFSSENS innlegg hvor han kritiserte både fastkraftsbegrepet og BKK for liten innsats for energioptimalisering. Erik er medlem av energigruppen i VNV, og fikk egentlig ikke særlig avklarende svar fra BKK. FRODE BEKKESTAD viste til en uttalelse fra statsråd Surlien om at 5 TWh ville være et fornuftig mål for energioptimalisering fram til 1990. Kjølberg fra hennes eget departementet kunne ikke love et slikt resultatet.

OG bortsett fra endel korte innlegg og lange svar var dette stort sett det som skjedde denne marskvelden da framdeles kubikkmetere rant i havet fra Vossevassdraget, uten å ha passert en eneste turbi og fortsatt lever vi.

Asle Næshheim, Otto Åberg, Gunnar Hatland og Marit Wikholm

Lyngheier er treløse områder som domineres av røsslyng, denne lille busken som er så utrolig vanlig her i vår landsdel. Røsslyng finner vi nær sagt overalt, den stiller meget små krav til jordsmonnet den vokser på. Den trives godt bare den får nok lys. Andre planter som er vanlige på lyngheiene er ulike lyngplanter, einer og en del gras. Noen steder på Vestlandet er purpurlyngen nokså vanlig.

I Europa har lyngheien idag en nokså sparsom utbredelse, og er i sterk tilbakefang. Større sammenhengende lyngheiområder finner vi idag i Skottland, Danmark og langs Norskekysten. Både Skottland og Danmark har vernet en del av disse områdene. En verneplan for lyngheiområdene i Norge er nå under utarbeidelse i NNV sentralt.

LYNGHEIVERN – VERN

TEKST OG BILDER :

TOM N. PEDERSEN

Utbredelsen av oseanisk lynghei i Europa.

LYNGHEIEN - ET STYKKE KULTURHISTORIE

Lyngheien er en menneskeskapt vegetasjonstype. Opprinnelig var områdene dekket av skog, men menneskenes behov for beiteområder, jordbruksland, tømmer og brensel fortrenget skogen. Denne avskogingsprosessen startet for over 2000 år siden, drevet av jordbruksformer som har holdt seg helt frem til vår tid. "Svedjebruk", som denne jordbruksformen er blitt kalt, besto i at lyngheien med jevne mellomrom ble svidd av, for å fjerne gamle lyngplanter og trær, og la nye og friske planter få vokse frem i stedet.

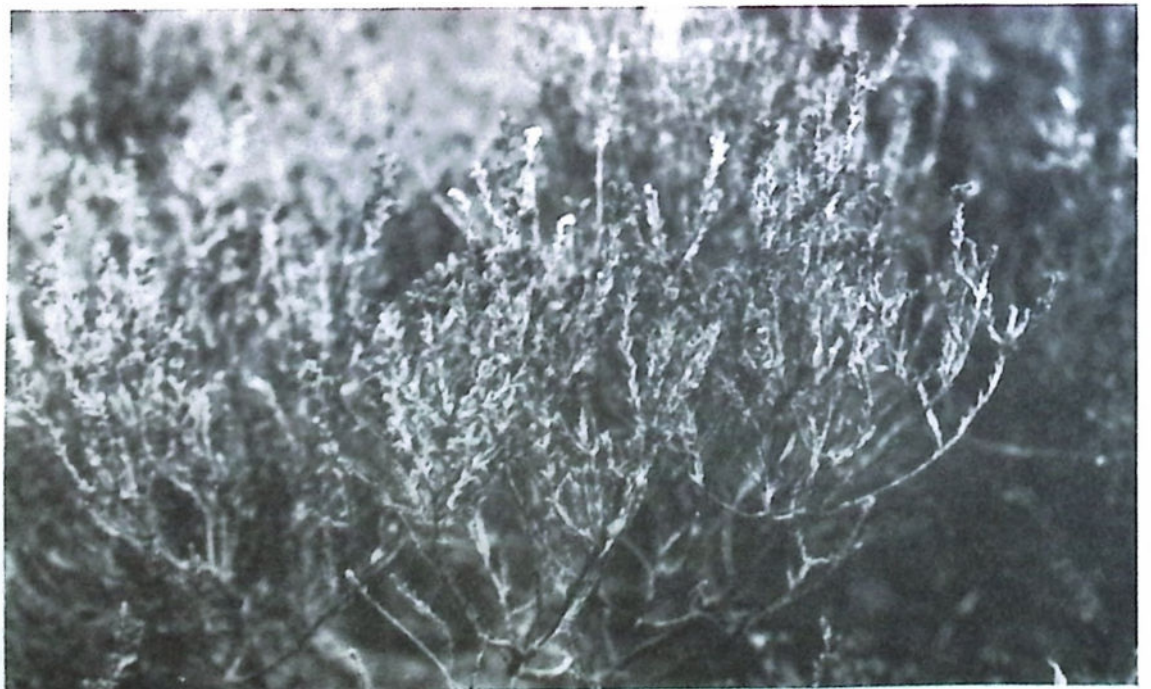
Disse unge plantene egnet seg mye bedre som fôr for dyrene. Lyngheien var et godt beiteområde både for stor- og småfe. De unge skuddene av røsslyngen ble også slått og tatt inn til dyrene på fjøset. Denne formen for jordbruk blir kun i liten grad drevet idag, de siste som drev på denne måten var et eldre søskenpar på Lindås. Disse ble filmet mens de ennå drev gården, vi kunne se dem mens de slo lyngen og bar den hjem i kiper. I bakgrunnen kunne vi se rafineriet på Mongstad ta form. Røsslyng har vært anvendt til mye annet også: til brensel og strø, røttene egnet seg godt til kurvfletting, den kunne brukes til farging av tekstiler og barken inneholdt en del garvestoffer. I den senere tid er lyngheiene stort sett blitt brukt som beiteområde for dyrene, for det meste sau. Disse har holdt lyngen nede, og samtidig hindret trær fra å

slippe til. Der hvor beitepresset har vært spesielt hardt, har lyngen blitt fortrenget, og gress og einer har tatt over. Eksempler på dette har vi på Jæren. Utnyttelsen av einer til byggematerialer er et godt eksempel på en tilpasning til bruk av de få ressursene som er tilgjengelige. På Osterøy brukes einer ennå som byggematerialer til løer, de såkalte "brakeløer".

PLANTER OG DYRELIV

Lyngheiene er i seg selv nokså artsfattige når det gjelder både planter og dyr, men vanligvis består områdene av en mosaikk av lynghei med forskjellig kulturpåvirkning, myrer, bregneskar skogholt, vann og strandlinjer. Dette vil likevel gi en relativt høy artsrikdom.

På Kjørstø ble det på et område på 5 km² registrert mer enn 320 karplanter. Ved de nokså grundige

Lyngheiens vanligste plante, Røsslyngen.

På dette bildet fra Sotra kan vi se mange typer lynchhei.

OM EN DEL AV VESTLANDET

undersøkelsene som ble gjort på Lindås-prosjektet, ble det funnet over 300 virvelløse dyr på et stykke lynchhei som ikke var mer enn 5 da stort.

Mange av de planter- og dyrearter vi finner i lynchheiene langs kysten har tilpasset seg det milde vinterklimaet, og finnes ingen andre steder i landet.

ANDRE VERNEINTERESSER

I våre lynchheier finnes mange minner fra menneskers levevis i disse områdene gjennom årtusener. Mange steder står fremdeles små steinfjøs, kilometerlange steingjerder, brakeløer, torvhus m.m. Lynchheiene er områder som p.g.a. det åpne landskapet med mange små idyller gir rikelig med muligheter til turer med god oversikt. Lynchmarken tåler ganske mye trakk og slitasje, og er dermed et potensielt friluftsansesone for høye befolkningskonsentrasjoner.

Lynchheien har også stor verdi som undervisningsobjekt i lokalmiljøet. Den viser oss hvordan våre forfedre utnyttet naturressursene, og hvilken påvirkning de øvde på miljøet.

HVA TRUER LYNCHHEIEN ?

Skal våre lynchheier fortsatt være slik de er nå, er de avhengige av skjøtsel i form av beiting og brenning for å opprettholdes. I den senere tid har den tradisjonelle jordbruksformen avtatt sterkt, stadig større områder blir ikke lenger drevet i jordbruksammenheng. Mange steder vokser lynchheiene igjen med skog, sakte men sikkert. En del kystkommuner har i tillegg skogreisningsprosjekter, med en massiv utplanting av gran og buskfuru. Dette er treslag som tradisjonelt ikke hører hjemme her på Vestlandet, men som vokser godt dersom de plantes ut her. Store deler

av Vestlandet er omformet til plantasjer av gran og buskfuru, og skapt et mørkt, dystert og sterilt terreng.

En del områder er også truet av vei-, industri- og boligutbygging, som deler opp områdene slik at de mister sitt særprege.

MOMENTER TIL VERN

VNV foreslår at det opprettes et nettverk av lynchheireservater langs kysten. Disse områdene må innbefatte så mye som mulig av den variasjonen som finnes av lynchheityper, med tanke på kulturpåvirkning, jordbunnsforhold, høyde over havet, fuktighet, vegetasjonstype og beliggenhet i ytre/indre strøk. De må også være av en viss størrelse for at et rimelig vern skal oppnås, og foreslår da områder på minimum 1000 da. For å sikre artsrikdom og representativitet, bør reservatene omfatte landskapselementer som strandlinjer, myrer, vann, røsslynchhei, skogholt osv.. Men viktigst av alt er en omfattende skjøtelsesplan som må inngå i vernet. Et samarbeid med gårdbrukere må yll for at områdene fremdeles blir drevet slik at disse beholder sitt særprege. Det kan her bli nødvendig med driftsstøtte for at det skal bli mulig for gårdbrukeren å drive med en rimelig fortjeneste.

OMRÅDER SOM VNV FORESLÅR VERNET

Vestlandske Naturvernforening foreslår en del områder som aktuelle verneverdige lynchheiområder, og som det bør utarbeides skjøtelsesplaner for.

ALVØY, Øygarden, området nord for Tjelstø. Dette er et område med myr, vann og lynchmark som er interessant av ornitologiske, vegetasjonshistoriske og kulturhistoriske årsaker.

Sauen er et ålreit dyr.....

VESTLANDSKE NATURVERN

VARIG VERN AV

Før jul avga Vestlandske Naturvernforening om hvilke undersøkelser vi mente måtte utføres i forbindelse med BKKs konsesjonssøknad for utbygging av Raundalsvassdraget. Natur Vest skal i dette hovedoppslaget gjengi et utdrag av uttalelsen som konkluderer med at Raundalsvassdraget er en del av Vossavassdraget som må gies varig vern.

JENS CHR HOLM FOR NATUR VEST

Vossavassdraget er det eneste større Vestlandsvassdrag som ennå er tilnærmet uregulert. Vassdraget omfatter mange ulike naturgeografiske regioner, vegetasjonssoner og fiskebiotoper. I de to hovedgrenene Raundalselva og Strandaelva finnes ulike innsjøtyper, fra store fjordsjøer i intensive jordbruksområder til små næringsrike lavlandsvann og kalde næringsfattige høvfjellsvann.

Nettopp dette mangfoldet, variasjonen og vekslingen mellom ulike naturlokaliteter gjør vassdraget enestående. Vossavassdraget utgjør en helhet - representativ for Vestlandet. Det er klassisk i ferskvannskologisk sammenheng og er av stor verdi som referanseområde for forskning og undervisning.

10-ÅRS VERNEDE VASSDRAG

Styringsgruppen for 10-års vernede vassdrag har overfor Miljøverndepartementet tilrådd

at Vossavassdraget gies høyeste verneklasse. Dette viser at vassdraget inneholder svært store verneverdier innen geologi, botanikk, fugleliv, ferskvannskologi, fiske, vilt, friluftsliv og kulturminner.

Det konkluderes med at en oppdeling av Vossavassdraget med utbygging av Raundalsdelen sterkt vil ødelegge vassdraget som et samlet verneobjekt og redusere hensikten med vern betydelig.

VNV SKJERPER KRAVENE

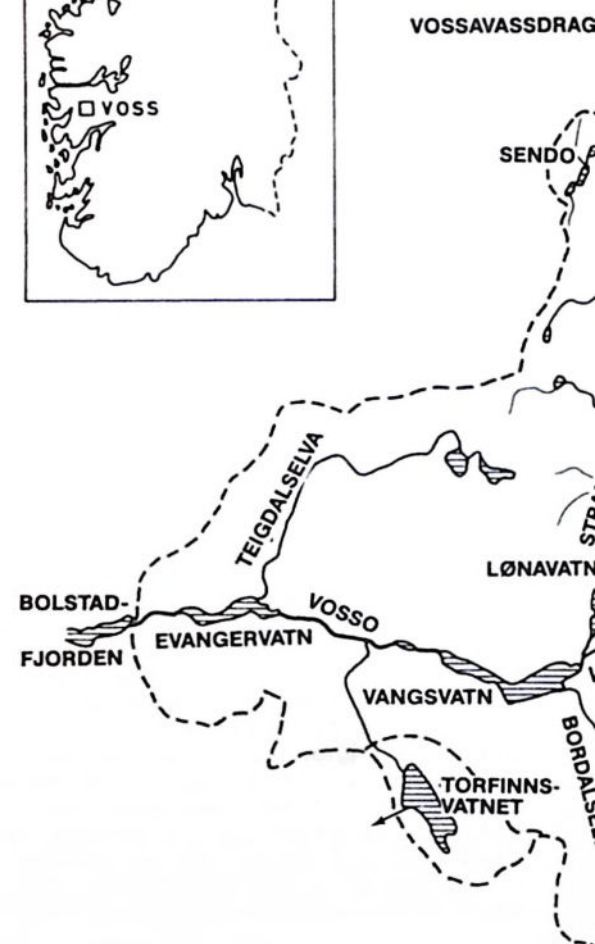
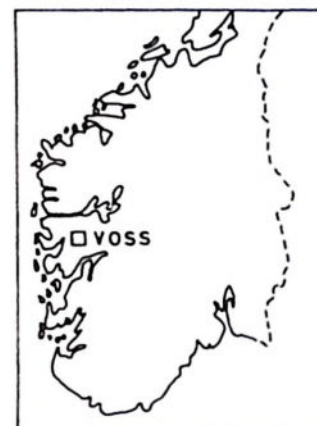
På grunn av de store verneverdiene som står på spill i et mangfoldig vassdrag, finner Vestlandske Naturvernforening å måtte skjerpe kravene til undersøkelser, helhetsvurderinger og konsekvensanalyser av eventuelle reguleringsinngrep.

LANDSKAP OG KULTURMINNER

Den planlagte utbyggingen av Raundalsvassdraget er omfattende med hensyn til landskapsinngrep. Det bør derfor utføres en konsekvensanalyse av inngrepene som må utføres av kompetente fagfolk.

Det er bare foretatt foreløpige registreringer av kulturminner. Det er derfor viktig at det foretas detaljregistreringer når eventuelt detaljerte utbyggingplaner foreligger.

For både friluftsliv og lokalsamfunn kreves det kartlegging av virkninger ved eventuelle inngrep.

BOTANIKK

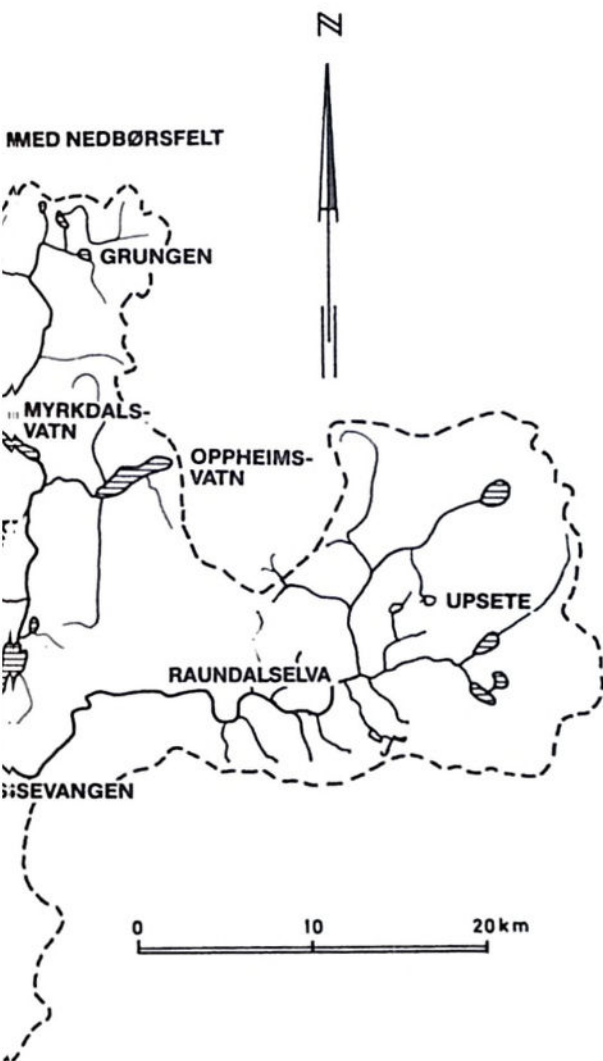
Foruten vegetasjonskartlegging av hele nedbørsfeltet er det spesielle områder som VNV må undersøkes spesielt. Hasselskogen på Bjørke er ett eksempel. Høgstaudesamfunnet i området Mjølfjell-Slondalen-Uppsetdalen som ligger i et område som vil få sterkt redusert vannføring ved en utbygging er et annet antatt sårbart område.

GEOLOGI

Det kreves en kvartærgeologisk kartlegging av hele nedslagsfeltet. Videre krever VNV spesielle undersøkelser med hensyn til endringer av erosjons- og sedimentasjonsprosesser som kan føre til endrede elveløp samt økt skred- og rasfare. Et annet viktig punkt er grunnvann i

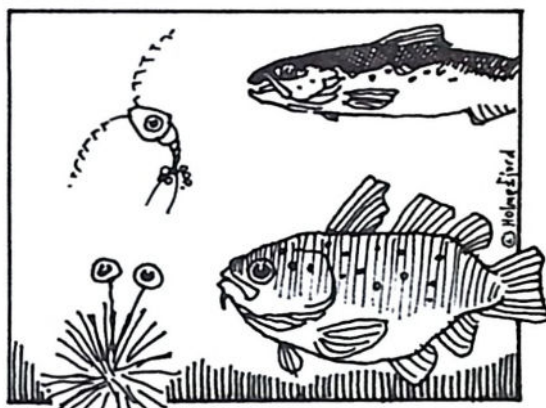
FORENING MED EGEN UTREDNING:

VOSSAVASS DRAGET!

av ulike arter, men også kartlegge utbredelse, produksjon, sesong- og årsvariasjoner.

For laksefisk er det spesielt viktig å få kartlagt den eventuelle variasjon i arveanleggene i ulike deler av vassdraget. Laks, sjøaure, vanlig aure og røye har alle betydning som fiskeressurser i Vossavassdraget, og foreningen legger spesiell vekt på hva en eventuell regulering vil bety for Vosso som fiskeelv.

MARIN BIOLOGI

Bolstadfjordens dyreliv må kartlegges sammen med eventuelle gyteplasser for økonomisk viktige fiskeslag, sistnevnte også for tilknyttede bassenger.

En konsekvensanalyse må gies for hele fjordsystemet Bolstadfjorden-Fidsfjorden- Indre Osterfjorden- Romarheimsfjorden-Osterfjorden-Sørfjorden-Veafjorden. Foreningen mener at denne ikke bare må omfatte naturlig fauna og flora, men også vandringsforhold for laksefisk og oppdrettsforhold.

VANNKJEMI OG FORURENSING

På oppdrag fra BKK er det laget en rapport om dette som tildels er motstridende med tidligere og mer grundige undersøkelser. VNV mener at det må lages en ny rapport som er i samsvar med tidligere undersøkelser og konklusjoner, og som suppleres med en resipientundersøkelse for hele Raundalsvassdraget.

Det må utføres ytterligere undersøkelser i Bolstadfjorden for å klarlegge virkningen av reguleringen på utskiftningsforholdene i fjorden. Det må legges vekt på å undersøke de fysiske forhold parallelt med de biologiske forhold. Det må videre gies en utredning av kompensierende tiltak for å motvirke en eventuell uheldig utvikling.

FUGLELIV

VNV ber om at det foretas ytterligere ornitologiske undersøkelser fra Vangsvatnet og ned. Videre at det foretas en konsekvensanalyse av skadevirkningene en eventuell utbygging vil få, spesielt med søkelys på våtmarksområdene.

NOE NYTT

er det at VNV leverer en slik fyldig utredning i forbindelse med en forhåndsmelding av konsesjonssøknad. Utredningsarbeidet som ble koordinert av gruppelederen Thorstein Lunde-Johnsen resulterte i 25 tettskrevne sider. Vi tror ikke at dette vil danne "skole" for VNV - omfanget er snarere en erkjennelse av viktigheten av vassdraget. Dessuten var selve arbeidsmåten noe nytt - et gruppearbeid på tvers av fagområder. Og det var en nyttig erfaring.

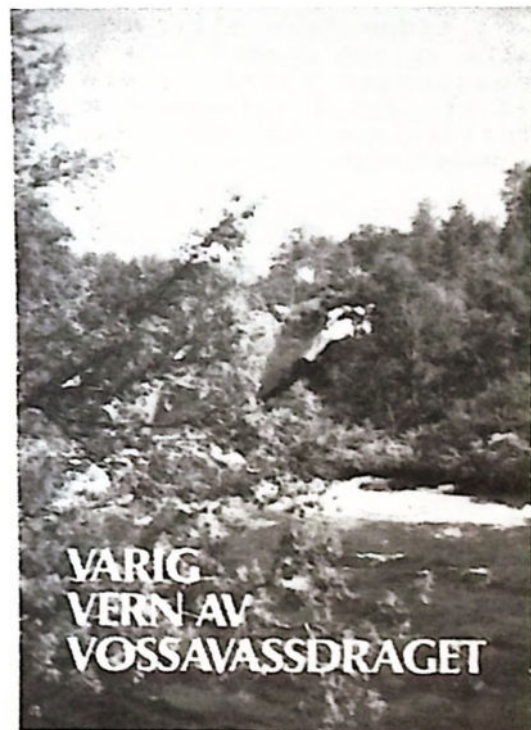
løsmassene. Viktig er det at slike undersøkelser også må utføres langs Vosso, som får endret vannføring.

KLIMA OG ISFORHOLD

Foreliggende undersøkelser er både foreløpige og overfladiske. Det foreligger f.eks bare ett målepunkt for vanntemperatur. Farene for isdannelse i fjordsystemet og gassovermetning må undersøkes og kartlegges.

FERSKVANNSBIOLOGI

VNV krever ikke bare at konsesjonsavgjørende undersøkelser gir en oversikt over ulike ferskvannsbioologiske delområder, men også den gjensidige påvirkningen mellom disse. Foreningen mener at undersøkelsene ikke bare skal omfatte forekomster

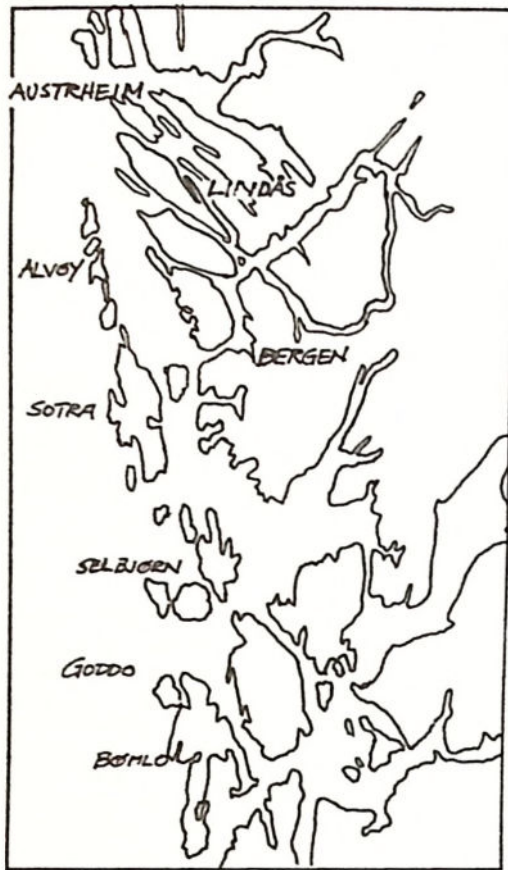

VARIG VERN AV VOSSAVASSDRAGET

var ikke bare konklusjonen av ovenfor nevnte utredning. Foreningen har utgitt en fargerik brosjyre med samme tittel, beregnet for både lokalsamfunn og andre interesserte. (Dersom du ønsker et eksemplar, kontakt VNV-kontoret, kontortidene står på side 2.) Brosjyren presenterer både hva kraftutbyggere og naturvernere vil, selvfølgelig med hovedvekt på sistnevnte.

Brosjyren er utgitt med støtte fra Bergen Bank og Miljøverndepartementet, og er på (ny)norsk.

LYNGHEIVERN

LURØYKALVEN, Lindås. Området er vel avgrenset og godt undersøkt. I tillegg er der arkeologiske interesser på stedet.

FONNESSTRAUMEN, Lindås. Området har arkeologiske interesser, det er godt undersøkt vegetasjonshistorisk og er en klassisk lokalitet, med tilhørende hus og innmark i nærheten.

SELBJØRN, Austevoll. Her har det vært en lang tradisjon med "utegangarsmale", dvs. sauer som går ute i lyngmarken hele vinteren, men som blir stelt og foret i små uteløper bygget i stein. Her bør det opprettes et verneområde med skjøtselsplan for å ta vare på disse tradisjonene.

GODDO, Bømlo. Dette er et område med et sterkere innslag av purpuryng enn områdene lenger nord.

VERÅS, Lindås. Her er et område med lyngmark som kan sammenlignes med et område tett ved som er tilplantet med skog.

Det haster med planene for vern av lyngheiområdene våre. De er landskapselementer som er typisk for våre kystområder. De har stor verdi som kulturminne, friluftsområder og som forsknings og undervisningsobjekter. Å ta vare på lyngheien, er å ta vare på en del av Vestlandet!

Områder i Hordaland som VNV foreslår vernet.

Parti fra Sotra

FORMANNEN HAR ORDET...

Vossavassdraget er vernet for 10 år fram til 1985 og er det eneste større Vestlandsvassdrag som er noenlunde urørt. Nå - i tiden fram til 1985 - må alle vi som ønsker hele Vossavassdraget vernet gjøre det vi kan for å informere om naturverdiene og verneverdiene i vassdraget.

Når Stortinget i 1985 skal avgjøre om Vossavassdraget skal gis varig vern eller bygges ut, skjer det på bakgrunn av Sperstadutvalgets innstilling som er delt i synet på vassdragets skjebne. Av utvalgets 8 medlemmer går 4 inn for varig vern av vassdraget, mens 4 tilrår frigivelse av Raundalsvassdraget for kraftutbygging.

Det er av avgjørende viktighet at tilhengerne av varig vern har mange, gode og saklige argument å føre i marken. Vestlandske Naturvernforening har gitt vern av Vossavassdraget og fjellområdene avgrenset av Flåmsvassdraget, Undredalssvassdraget og Raundalsvassdraget høyeste prioritet. Vi har bl.a. laget et informasjonshefte "Varig vern av Vossavassdraget" hvor vi gir en oversikt over naturvern- og friluftsinteressene i form av Styringsgruppen for 10-års vernede vassdrag sin faglige vurderinger. Videre gjør vi rede for utbyggingsplanene. Informasjonsheftet fås gratis til medlemmene ved henvendelse til kontoret. Bruk det og delta i debatten om vern eller utbygging av Vossavassdraget!

Det spirer og gror
i Bergen Bank.

ÅRETS TO FØRSTE NÆRMILJØTURER ER VEL GJENNOMFØRT

Den 19. februar inviterte VNV til byvandring. Til tross for værvarslingsens kulingmelding, ble dagen praktfull. Ikke et vindpust, og ikke en sky på himmelen.

En søndagstur i byen er mer spennende enn mange tror, spesielt når byen er Bergen. Skutevi

En søndagstur i byen er mer spennende enn mange tror, spesielt når byen er Bergen. Skuteviken, Steinkjelleren, Wesselengen, Stølen, Krohnengen, det er navn som "oser" historie. Sjansen til en tur i dette spesielle strøket sammen med fagfolk hadde fristet mange. Svært mange! Det var et langt tío på over 100 personer som satte seg i bevegelse oppover Fjallsiden, og buktet seg gjennom smale smug og opp og ned glatte steintrapper. Fagfolkene, Bente Hellum og Christopher Harris, måtte sette all styrke på stemmene for at alle skulle få høre om f.eks. Ladegårdsgaten nr 48, hvor det for 100 år siden bodde 15 husstander med tilsammen 77 personer, av dem 50 barn! I et hus vi alle kunne se var på størrelse med en enebolig idag. Eller om "Arbeiderboligen" på Stølen, som er helt spesiell, også målt med europeisk målestokk. Eller om hvorfor så mange av de gamle trehusene har knekkete gavler, - og hundre andre artige ting. Solen skinte og varmet, deltagerne var blide og glade, og interessen for området var meget stor. I tre-og-en-half time vandret vi, før turen ble avsluttet på Bryggens Museum. Her ble det anledning til både å drikke kaffe og få vite ennå mer om Fjallsiden nord og de videre planene for strøket.

Hjertelig takk til våre to dyktige fagledere!

Den 11. mars gikk turen over fjorden til Askøy, som ble kryss

Den 11. mars gikk turen over fjorden til Askøy som ble krysset fra øst til vest. Og igjen fikk vi en søndag uten en sky på himmelen.

Også denne gangen mistet vi tallet på deltagerne, men vi talte iallfall 120 personer som ville oppdage Askøynaturen sammen med VNV! Vi startet på Askøys eldste vei, først til Lien hvor Amalie Skram i sin tid hadde sommersted, men hvor det idag dessverre bare er busker og sneklokker (mange!) igjen. Videre til Sætre gård, et nydelig sted fra omkring 1750. Derfra bar det ut i skogen, på traktorveier og stier. Ulendt terreng tok ikke motet fra hverken de yngste (ca. 2 år?) eller de eldste (ca 81 år?). Vi kunne ta oss god tid til å beundre Askøynaturen i det fine været. Deler av øyen er dekket av frodig og flott furuskog. Lederen for lokallaget på Askøy, botaniker Mary Losvik, fortalte om skogen på Askøy og skog generelt, hvilket syn naturvernerne har på ulike typer skog, og hvorfor --

Turen bød ellers på gammel og ny industri, bl.a. oppdrettsanlegg, kraftverk, tekstilfabrikk og sagbruk; turlederen Kåre Taule fortalte både om det vi kunne se og det som var vekk.

Vi var mange som ble begeistret for naturen og turterrenget på Askøy, og som vil dra dit igjen på egen hånd. Takk til alle de gode hjelperne som viste oss denne delen av Askøy!

Rezi

VÅREN BYR PÅ FLERE SPENNENDE NÆRMILJØTURER ; OG NÅ ER DATOENE FASTLAGT

ALVØEN

søndag 20. mai formiddagstur

ULVEN i OS

onsdag 6. juni ettermiddag/
aftentur

Turene blir omtalt i Bergens Tidende et par dager på forhånd. Se etter "friluftsfuglen", som ser slik ut:

Årets FJELLTUR - overnattings-turen - er lørdag 25. og søndag 26. august. Vi skal til Mjølfjell (Mjølfjell Ungdomsherberge), for å bli kjent med Raundalen og den delen av Vossavassdraget som renner her.

Det er for tidlig å presentere opplegget i detalj med priser, klokkeslett og faglige orienteringer allerede nå. Men én ting vet vi, og det er at overnattings-turene pleier å være fulltegnet. VNV's medlemmer har derfor fortrinnsrett. Kontoret vårt tar imøy forhånds-påmelding allerede nå, og setter strek når vi ikke har plass til flere. Vi regner med at turen vil koste mellom kr. 350,- og 400,- pro pers., og påmeldingen er bindende.

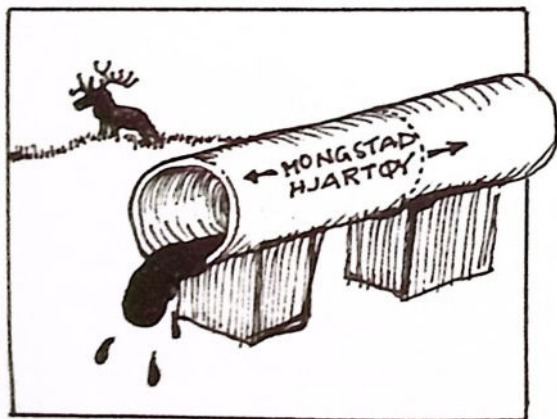
Motiv fra byvandringen i Fjallsiden den 19. februar. En trivelig tur gjennom bakker og smau i vakkert vinter-
vær.

VNV-PRESSEMELDING MANGELFULL KONSEKVENSTREDNING FOR OLJERØRLEDNING

-De miljø-, naturvern- og sikkerhetsmessige konsekvenser av en oljerørledning fra Hjartøy til Mongstad er for dårlig utredet. Saken er ikke tilstrekkelig belyst til at det er forsvarlig å ta standpunkt til etableringssøknaden. Dette skriver Vestlandske Naturvernforening i sin uttalelse til Fylkesrådmannen i Hordaland i forbindelse med at etableringssøknaden fra Statoil og Norsk Hydro nå er ute til høring.

Rørledningen vil gå gjennom et åpent kystlandskap som er spesielt sårbart mot inngrep. Slik traséen er lagt vil den mange steder gå på tvers av landformene med store landskapsmessige konsekvenser (skjæringer, broer, fyllinger m.m.). På bakgrunn av de mangelfulle utredninger som foreligger er VNV skeptisk til et trasévalg som kan få store og omfattende konsekvenser for natur- og landskapsmiljøet.

I uttalelsen til fylkesrådmannen peker VNV på at det foreligger få undersøkelser av naturforholdene langs traséen. Spesielt savnes ornitologiske og botaniske undersøkelser, studier av virkning av fyllmasser på vannforekomstene, bruksplaner for fyllmasser, alternative vurderinger av rørledningens passeringer av sund, oljeberedskapsplaner, sikrings- og beredskapsplaner langs rørledningen, ved terminaler og havn. En reell vurdering av rørledningen kan først gjøres når slike undersøkelser er foretatt.

-Behandlingen og beslutningsprosessen i denne saken er høyst utilfredsstillende og bærer preg av hastverk og lite grundighet. Selv om saken representerer press fra ulike hold for å få en snarlig bedring av arbeidsledighetssituasjonen i Nordhordlandskommunene, må ikke dette forhindre forsvarlig saksbehandling, mener Vestlandske Naturvernforening.

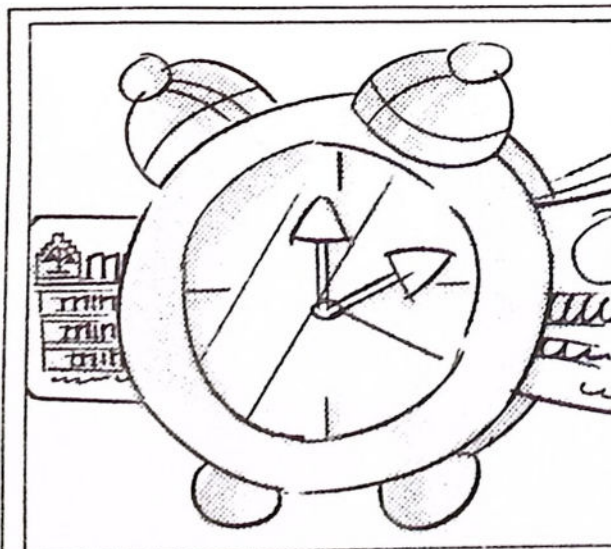
mange gode grunner for
LØNNSKONTO

Snakk med oss ...
VESTLANDSBANKEN

FANTOFT
HAGESENTER

**KONTANTER
OG BENSIN
HELE
DØGNET!**

SPAREBANKEN VEST
VI GJØR DET ENKLERE FOR DEG

Bergens Tidende

Din bank for hele livet

Hver enkelt av oss har spesielle behov for banktjenester. Behovet skifter med både livssituasjon og alder. DnC har derfor utviklet tjenester som tar hensyn til dette. På den måten kan våre kunderådgivere gi deg gode råd ut fra akkurat din situasjon og dine behov – gjennom hele livet.

DnC
Den norske Creditbank
Bradbenken 1, Bergen – Tlf. 32 00 50

Norges Skibshypotek A/S

BERGEN

FEM NYE I VNV-STYRET

På årsmøtet i Vestlandske Naturvernforening ble det valgt inn fem nye representanter til styret. Disse er nok ukjent for de fleste av leserne, så her kommer en kort presentasjon.

STÅLE BRATTEBØ går for tiden på "Katten", er i ferd med å avslutte 2. året på naturfaglig studieretning. Målet er å komme inn på Ås Landbrukshøyskole etterpå, for få en jobb som har med naturvern å gjøre. Ståle er en ivrig turgjenger, men spanderer også en del tid på å være leder av energigruppen.

LARS HARALD BLIKRA kommer egentlig fra Rogaland, men studerer biologi ved Universitetet her i byen. Det er nok også mye av grunnen til at han er akyv i BIO-gruppen, der han er leder.

KAYA IRGENS er bibliotekar ved Ingeniørhøgskolen. Hun har i mange år vært aktiv i kvinnebevegelsen, hun var også styremedlem i lokalavisen "Nye Bergen", og er aktivt med i "Nei til atomvåpen". Hun har også vært aktiv i politikken men den har hun lagt på hyllen.

KAREN NYBØ går på Lærerhøgskolen. Tidligere har hun vært leder av Oppedgård Natur og Ungdom, hun har vært aktiv i Internasjonal seksjon av NU, men her i VNV er hun med i BIO-gruppen.

JARLE TRYTI NORDEIDE er Bergen NU's representant i styret. Han har forlatt hjembygden Voss til fordel for hovedfagsstudier i ferskvannøkologi.

TUSEN

TAKK!

VI VIL på denne måten få lov til å takke en anonym giver for en gave på kroner 1000,- til foreningens arbeide.

Slike pengegaver setter foreningen i stand til å yte litt ekstra når arbeidsoppgavene tilsier det (Og det gjør de jo som oftest).

NATUR
VEST

Postboks 1201, 5001 Bergen.

SKAL DU PÅ LEIR PÅ GODSKEGÅRDEN I SOMMER?

Det viktigste er likevel menneskene som du vil treffe og bli kjent med på et kurs på Godskegården. Også i år vil vi ha deltakere på kurset fra inn- og utland, unge mennesker fra 17 år og oppover med vidt forskjellig bakgrunn og syn på livet. Kursdeltakerne lager selv maten og deler på huslige gjøremål. Gjennom to sol- og sikkert også regnfylte uker vil du få mange gode venner.

Vi krever ikke andre forutsetninger for deltakelse på kurset enn at du har lyst til å være med, og at du er nysgjerrig på livet rundt deg. Prisen på kurset i år, medregnet mat, opphold og alt unntatt reisen, blir kr.900,-. Skriv noen ord om deg selv og meld deg på sommerens kurs!

I SÅ FALL KAN DU SE FRAM TIL TO UKERS SPENNENDE SOMMERFERIE SAMMEN MED ET TJUETALLS ANDRE UNGE PÅ EN OMBYGGET FJELLGÅRD PÅ OSTERØY NORD FOR BERGEN. HERLIG FRILUFTSLIV, FAGLIGE AKTIVITETER AV MANGE SLAG ELLER BARE TO UKERS SLARAFFENLIV ER I KORTE TREKK DET SOMMERLEIRENE PÅ GODSKEGÅRDEN BESTÅR AV.

Gårdens navn stammer fra forhennevende meteorologiprofessor Carl Godske som drev populærvitenskapelige sommerleire for unge fram til sin død i 1971. Disse sommerkursene blir fortsatt arrangert, nå i regi av en selvstendig stiftelse.

REIDAR THYHOLDT for NaturVest

I sommer blir leiren arrangert i tidsrommet fra 5. til 19. august. Foruten badeliv, solslukking eller turer i et fantastisk terreng rundt gården, vil leiren i år by på faglige foredrag, feltarbeid og ekskursionsjoner for de som ønsker å delta.

Hovedtema for sommerkursets faglige del i år er biologi og kultur. Innenfor den biologiske delen blir det ekskursionsjoner og feltarbeid knyttet til fisk i vann og sjø, fiskeoppdrett og dyrking. Det blir også aktiviteter knyttet til insektsamling og -preparering, og samling og identifisering av planter som kan brukes til ulike formål.

Osterøy har et rikt kulturliv, og vi vil ha flere aktiviteter knyttet til tema som byggeskikk, folkløse og folkemusikk.

I tillegg til disse hovedtemaene vil sommerkurset også by på en rekke andre faglige og mindre faglige overraskelser. I skrivende stund er det ikke klart hva disse overraskelsene vil gå ut på, men tidligere kursdeltakere kan bekrefte at mye rart kan skje på Godskegården, eller "de ville idéers gård" som den også er blitt kalt.

Adressen til oss er:

STIFTELSEN GODSKEGÅRDEN

Boks 31,

5014 Bergen - Universitetet

Du kan også få flere opplysninger om Godskegården og kurset ved å ringe til

Reidar Thyholdt, tlf. (05) 23 37 22, eller

Ketil Falck, tlf. (05) 23 39 82.

